

*Меленко О. С.,**аспірант кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету*

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Анотація. Формування системи стратегічних комунікацій відбувається в рамках нових реалій зміни світопорядку, так званого перезавантаження. Роль міжнародних інституцій у збереженні національної стійкості та балансу міжнародної безпекової архітектури значно підірвана, їх дієвість стає дедалі більш неочевидною та сумнівною. Аналогічні висновки стосуються і права: його використовують залежно від сили та авторитету держави, такі цінності, як справедливість, права людини, гуманізм, добро – більше зміщуються у книжну площину і все менше впроваджуються у практику. Право перетворилося на інструмент сильних для вирішення власних інтересів за рахунок більш слабких.

На цьому тлі стратегічні комунікації мають стати для українських правників та взагалі вчених окремим предметом серйозних теоретико-прикладних системних міжгалузевих досліджень. Адже від цього залежить наше стратегічне виживання як державотворчої нації і унітарної держави.

Значна кількість публікацій дисонує із чіткістю та парадигмальністю визначення та розуміння ключового поняття. За таких умов постає потреба у зверненні уваги на теоретичному осмисленні та науковому визначенні дефініції поняття «стратегічні комунікації».

У статті здійснено аналіз існуючих думок до визначення поняття страткому. Проаналізовано нормативно-правові акти, виділено тенденції до нерозуміння у нормотворців призначення страткому, відсутність гіперв'язків як в актах стратегічної правотворчості, так і в інших актах щодо страткому. Акцентовано на відсутності сформованої суб'єктної системи і взагалі системи страткому, чим порушено ряд чинних нормативних актів, де дане завдання було визначено, але не виконано.

Акцентовано увагу на слабкій словниково-енциклопедичній репрезентації даного питання. Відмічено, що нині в Україні існує лише один фундаментальний словник за редакцією В. Ліпкана і два відомчі словники-довідники, присвячені саме страткому. Доведено необхідність активізації наукових досліджень у цьому напрямі.

Аналіз доктринальних джерел мав на меті виявити домінуючі тенденції та методологічні підходи, якими послуговуються автори при конструюванні дефініції. На підставі проведеного дослідження сформульовано та подано вперше типологічну модель наукових підходів до визначення поняття «стратегічні комунікації», що становить суттєвий елемент наукової новизни.

Виділено наступні підходи, складові розробленої типологічної моделі: 1) комунікаційний; 2) інформаційно-інтеракціоністський; 3) діяльнісний; 4) процесний; 5) політико-управлінський; 6) безпековий; 7) інструменталістський. Виділено ключові ознаки, які характеризують визначення по кожному з визначених нами підходів.

Внаслідок проведеного дослідження, в якості наукової дискусії сформульовано наступне авторське визначення: стратегічні комунікації – індоктринація стратегічними

архітекторами у свідомість національних і зарубіжних суб'єктів українських національних цінностей, стратегічних інтересів, стратегічних цілей на всіх рівнях стратегічного управління через цілеспрямовану, узгоджену синхронізацію діяльності всіх суб'єктів страткому із відповідним системним супроводженням та реалізацією в рамках національної стратегії.

Ключові слова: стратегічні комунікації, стратком, комунікаційні стратегії, поняття, дефініція, категорійно-понятійна система, правовий дискурс, правові основи, адміністративно-правове регулювання, державна політика.

Постановка проблеми. Формування системи стратегічних комунікацій потребує передусім чіткого визначення ключового поняття. Незважаючи на тривалу гібридну війну проти України, відкрити агресію та варварську війну Росії, ключові наукові дослідження, а також відповідні державні інститути передусім НІСД, зосереджені на інших, «більш важливих», на їхню думку питаннях.

Різноманітні оратори, спікери, державні чиновники, прес-секретарі, ключові лідери, лідери громадської думки, блогери, артисти, розвідники – цей перелік так званих «провідників» державної політики можна продовжувати. Кожен із них вважає себе частиною систему страткому. Це стало можливим через прикру помилку і калькування невірних і хибних кліше щодо визначення онтологічного змісту нерозривної словосполучки «стратегічні комунікації», яку домінуюча більшість авторів аналізують через індуктивну логіку.

Чисельні наукові конференції, присвячені страткому, так і не сприяли появі не то що цілісної теорії, а й навіть парадигмальної дефініції.

Є певна провина у цьому і вчених-правників, які самоусунулися від вивчення стратегічних комунікацій і ледве можна знайти принаймні до десяти маститих публікацій правничого змісту, в яких би стратком виступав та аналізувався в якості правової категорії.

Непослідовна державна політика, відсутність стратегічного управління, неможливість досягнення стратегічної мети, незрозуміле ставлення до стратегічних партнерів, знехтування актами стратегічної правотворчості, їх анемія, відсутність стратегічно виважених рішень, заснованих на аналізові на стратегічному плануванні – все це і є актуальним полем і середовищем, в якому потрібно і нагально розглядатися стратегічні комунікації в якості системи, складового елемента державного управління і державної безпекової політики, пов'язаних із реалізацією стратегічних національних інтересів і національної стратегії розвитку.

Тому актуальність теми полягає в необхідності визначення поняття стратегічних комунікацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останніми роками проблематика стратегічних комунікацій дедалі частіше

порушується дослідниками різних напрямів. Утім визначальною рисою і вектором розвитку думок та аналітики виступають домінуючі підходи щодо ототожнення стратегічних комунікацій із комунікативною політикою, інтерпретації її в якості засобу, інструмента, функції, процесу або діяльності, що супроводжує інші процеси і позбавленої власного змісту. До категорії дослідників, які досліджують на сучасному етапі дану тему не спорадично (написання однієї статті), а системно можемо віднести: А. Баровська, В. Ліпкан, Г. Почепцов, Т. Сивак, С. Соловйов, М. Шклярчук.

Але визначальною рисою таких публікацій виступає застосування фрагментарного підходу, через що стратком аналізується, виходячи не з його сутнісних системних ознак, а через застосування методології тих наук, в рамках яких відбувається дослідження: комунікативні технології, публічне управління.

Відтак досліджуються не стратегічні комунікації, а демонструються спроможності тих чи інших наук щодо вивчення значимих для цих наук аспектів страткому. Незастосування системного чи синергетичного підходів унеможливило досліджувати саме стратегічні комунікації в якості системи.

У цій публікації нам буде сформульовано модель вирішення даного питання.

Метою статті є формулювання підходів до визначення поняття стратегічних комунікацій.

Основними завданнями виступають: аналіз визначень поняття в нормативних актах; аналіз визначення понять страткому в наукових публікаціях; формулювання типологічної моделі підходів до визначення страткому; формулювання власної дефініції стратегічних комунікацій.

Виклад основного матеріалу. Трендовість розгляду страткому дисонує із рівнем розробленості даної категорії в рамках адміністративного права. Незважаючи на важливість даного питання, можемо відзначити на відсутність єдиних та уніфікованих підходів до розуміння страткому, незначну кількість безпосередньо правових досліджень.

Так, проведений нами аналіз наукових джерел уможливив виділити такі підходи, що **стратегічні комунікації** це: вид державної політики [1]; складова публічного управління, основа державно-управлінського процесу [2]; комплексний інструментарій забезпечення «національної сили», «національної могутності», який використовуються у таких сферах: дипломатичній, економічній, інформаційній та воєнній [3]; засіб, діяльність, процес, який лежить в основі забезпечення національної безпеки, просування стратегічних національних інтересів [4]; інструмент формування / досягнення / реалізації: національної стійкості [5-6]; стратегії розвитку [7]; воєнної політики; вид комунікативної політики, пов'язаний із впровадженням наративів [8], інноваційний тип комунікаційного інструментарію [9-10]; складова інформаційної політики та інформаційної безпеки [11].

Очевидним є нині, що основне призначення страткому не обмежується однією інструментальною функцією, навіть якщо йдеться про *безпекову функцію*. Хибність векторів наукового пошуку окремих авторів стосовно страткому полягає в тому, що вони починають аналізувати системне явище, яке описується двома словами, аналізуючи кожне слово окремо. Однак це невірно, оскільки «*комунікація + стратегія*» не дорівнює «*стратегічні комунікації*».

Отже аналізувати стратком через окремих підходів до вивчення комунікації, а потім стратегії є невірним і хибним.

Стратегічні комунікації – це термін, нерозривна словосполучка, яка описує в своїй єдності одне явище і не зводиться до свого опису одним із означень однієї лексеми.

Саме тому, аналізуючи об'єкт дослідження як цілісний, потрібно оперувати адекватною його опису термінологією, якою і виступає нерозривна словосполучка «*стратегічні комунікації*».

Отже ми вважаємо, що наразі слід відходити від звуженого трактування стратегічних комунікацій чи то як складової комунікаційної політики, чи то в якості системи урядових комунікацій, чи то синхронізованого інформаційного впливу. Більше того: синхронізація вивчення страткому лише із комунікативним напрямом є деконструктивною.

Коріння такого розуміння лежать в тих підходах, які були озвучені США в 2006 році, коли сутність стратегічних комунікацій була описана через необхідність узгодження програм і заходів та синхронізація слів і дій офіційними структурами, спрямованих на інформаційну взаємодію з цільовими аудиторіями, що є постійним комунікаційним процесом («Інтегрована концепція стратегічних комунікацій» МО США (2009) [12]; доповідь Федерального уряду США «Національна структура стратегічних комунікацій» (2009) [13].

Така ж позиція тиражувалася і окремим українськими дослідниками, які впроваджували такого формату наративи, що згідно з аналітичним дослідженням 2015 року, підготовленим Центром інформації та документації НАТО в Україні, до сфер державних комунікацій, які потребують розвитку, належать: 1) розробка національної стратегії в даній сфері; 2) налагодження комунікацій між державними органами; 3) підготовка кваліфікованих кадрів у сфері страткому [14].

Згодом слід акцентувати на відмові від даної словосполучки в рамках воєнної політики США і оперуванням на сучасному етапі терміном «*синхронізація комунікацій*» [15]. Причому, якщо занурюватись у теорію соціальної комунікації, то можемо чітко встановити, що будь-які комунікації виступають засобом інтеграції і відповідно координації діяльності. Адже, відповідно до теорії комунікативної дії Ю. Габермаса, комунікативна поведінка є основою порозуміння між людьми та шляхом самореалізації, через що комунікації відіграють координуючі та інтегративну ролі [16]. Тож заміна американцями одного терміну на інший, не є зміною парадигми, а слугує орієнтиром звуження термінологічного значення певних процесів у сфері державної політики до рівня однієї функції синхронізація комунікацій.

Адже, якщо звернутись до першого в Україні словника термінів з державної інфраструктурної політики, підготовленого професором В. Ліпканом, то знаходимо таке цікаве визначення: **синхронізація комунікацій** – процес координації й узгодження програм, планів, наративів, повідомлень, образів, операцій і дій на підтримку державних стратегічних завдань для забезпечення цілісності та послідовності повідомлень до найнижчого рівня шляхом інтеграції й узгодженості комунікаційної діяльності всіх суб'єктів публічного управління [17, с. 158].

Однак в рамках європейської безпекової культури і розвитку подій в Україні, особливо із активізацією активної фази війни Росії проти України, термін «стратегічні комунікації», як і сама політика набули нових форм і нового значення, забарвлені національною специфікою і реальним практичним досвідом протистояння агресивному та безпринципному ворогу на різних рівнях державного управління.

Для логічності викладу матеріалу, основні підходи було подано у вигляді типологічної моделі, яка складається з двох базових блоків: 1) нормативна група; 2) доктринальна група (включаючи словниково-енциклопедичну).

В рамках доктринальної групи було сформовано типологічну модель підходів до визначення ключового поняття, де основним критерієм виступала наукова методологія, якою послуговувались автори при дефінітивному дизайні.

Відмітимо, що в сучасних дослідженнях детально питання типології розглянула лише Т.В. Сивак, яка для з'ясування специфіки та відмінностей у трактуваннях терміну «стратегічні комунікації» згрупувала та узагальнила їх за *діяльним, процесним та системно-синергетичним підходами*, а також також можна виокремила об'єктно- та суб'єктно-орієнтований підходи, ресурсний [18, с. 19-31].

У нас інший підхід, оскільки були обрані інші критерії виділення та проаналізовано інший масив даних.

Нормативне визначення страткому

В Україні вперше легальне визначення поняття «стратегічні комунікації» було здійснено у Воєнній доктрині України та Доктрині інформаційної безпеки України 2017 року за часів президента П. Порошенка. Зокрема було надано наступне визначення: *стратегічні комунікації* – скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [19-20].

Після скасування даних документів, визначення даного терміну було продубльовано лише в Стратегії інформаційної безпеки. Натепер воно не міститься в оновленій Стратегії воєнної безпеки України, а також в будь-якому іншому акті стратегічної правотворчості.

У щорічному посланні Президента України 2022 року вказується на те, що утворено Національний координаційний центр кібербезпеки при Раді національної безпеки і оборони України та Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики України, налагоджено співпрацю з Європейським центром з протидії гібридним загрозам. На регулярній основі працює Робоча група Україна – ЄС зі *стратегічних комунікацій*, у рамках якої започатковано новий формат співпраці – Діалог з питань кібербезпеки [21]. Утім поняття стратегічних комунікацій, його складові також не знайшли свого визначення в даній аналітичній доповіді, підготовленій НІСД.

Не відзначено на стратком і в найбільш свіжих на момент написання даної статті аналітичних доповідях НІСД 2023 року «Культурна спадщина та національна безпека» [22], «Державно-церковні та суспільно-релігійні відносини в умовах війни Росії проти України» [23]. Тобто навіть на рівні НІСД стратегічні комунікації не ідентифікуються в якості стратегічного інструментарію та компонента стратегічної політики, що є вельми спірним і не відповідає стрімкому розвитку відповідних суспільних відносин, а головне їх значенню і реалізації стратегічних національних інтересів, збереженню та підтриманню національної стійкості в умовах нестаціонарності. Таку позицію цього державного закладу ми не можемо підтримати і тиражувати.

Аналізуючи єдине легальне визначення поняття *стратегічних комунікацій*, а також використовуючи метод екстраполяцій, доходимо наступних проміжних важливих висновків:

1) *стратком* – феномен соціально-політичної реальності, принципово суб'єктивної, створеної цілеспрямованими та професійними свідомими діями суб'єктів суспільних відносин;

2) *стратком* становить серцевину стратегічної політики, яка має пріоритетне значення у визначенні стратегічних наративів та смислів розвитку в умовах нестаціонарності (миру та війни);

3) *стратегічні комунікації* – окремий вид суспільних відносин;

4) *стратегічні комунікації* – ширші за комунікативну політику, урядові, кризові, антикризові та будь-які інші види комунікацій (які повністю охоплюються комунікативною політикою та відповідними можливостями компетентних суб'єктів);

5) *стратком* – безперервний систематичний процес використання комплексних можливостей держави, що потребують свого правового забезпечення;

6) *стратегічні комунікації* – це система (у класичному розумінні, викладеному в таких наука і теоріях, як: теорія систем, системний підхід, синергетичний та кібернетичний підходи);

7) *стратегічні комунікації* – це складова державної політики, не охоплюються лише безпековою політикою, а й включають комплекс інших заходів стратегічного характеру, які потребують правового регулювання;

8) *стратком* – комплексний інструментарій, спрямований на підвищення національної стійкості;

9) *стратком* включає наступні складові компоненти: 1) публічну дипломатію; 2) зв'язки з громадськістю; 3) військові зв'язки; 4) інформаційні та психологічні операції; 5) системні, скоординовані заходи, спрямовані на просування стратегічних цілей держави. Відповідно до даних компонентів можна моделювати п'ять груп суспільних відносин, що в цілому можуть бути об'єднані до загальної групи, яку ми назвали: *суспільні відносини у сфері стратегічних комунікацій*.

Наукові підходи до формування правової категорії

Відтак, наступним логічним етапом нашого дослідження виступає звернення до наукових визначень поняття стратегічних комунікацій.

Одразу ж зробимо ремарку.

В Україні на рівні енциклопедичних та словникових видань, тезаурусів, глосаріїв, стратегічні комунікації не стали об'єктом окремого наукового розгляду. Тому відзначимо лише на перший в Україні словник основних понять і термінів у сфері стратегічних комунікацій під редакцією В. Ліпкана [24], а також словник термінів з державної інфраструктурної політики, в якому автор надає визначення ключових понять дендриту «стратегічні комунікації» [25, с. 176-181]; а також акцентуємо увагу на доробку у термінологічну сферу фахових дослідників із МО, якими підготовлено глосарій зі стратегічних комунікацій на 12 сторінок [26], а також термінологічний довідник НАТО зі страткомом на 22 сторінки [27].

Тому, нашу увагу далі буде зосереджено на аналізові наукових публікацій, з метою виявлення ключових підходів, якими послуговуються автори для конструювання дефініції із подальшим виділенням ключових його ознак. результатом стане пропозиція власного наукового обґрунтованого бачення щодо визначення поняття стратегічних комунікацій.

Для логічності викладу, дані визначення буду нами згруповані залежно від ключових наукових парадигм, на підставі яких

вони були сконструйовані, що уможливить виділити інтегративні ознаки із подальшим формулюванням авторських дефініцій. Відтак нижче буде подано *типологічну модель наукових підходів до визначення поняття стратегічних комунікацій*, що може розглядатися як елемент наукової новизни.

Комунікаційний підхід

Представники даного напрямку чітко відзначають, що страткому виступає *одним із видів комунікації*.

Н.М. Драгомирецька вказує: стратегічні комунікації – один із перших чотирьох глобальних *напрямів комунікації* в державному управлінні, на ряду з кризовими, масовими та міжособистісними комунікаціями і визначаються як вид діяльності [28, с. 93].

К. Пол визначає *стратком* як: 1) узгоджені дії, повідомлення, образи та інші форм представлення або взаємодії, призначених для інформування, впливу або переконання суспільства з метою підтримки національних інтересів; 2) систематична *серія довготривалих і послідовно пов'язаних між собою дій* [29, с. 28], що проводяться через стратегічні, операційні і тактичні рівні, які дозволяють зрозуміти цільові аудиторії і канали, де може бути розміщене повідомлення для встановлення потрібних типів поведінки цільової аудиторії [30, с. 11].

Г.Г. Почепцов визначає *стратегічні комунікації* як вид інформаційно-комунікаційної діяльності: з майбутнім часовим циклом; з об'єктами, які будуть сформовані у визначеній часовій точці, в тому числі завдяки стратегічним комунікаціям; з урахуванням діяльності опонента / противника; направлена на вузькі цільові групи, які здатні внести зміни в потрібні типи об'єктів [31, с. 13].

К. Халахан вказує, що *стратком* – це цілеспрямовані комунікації, що здійснюються на виконання своєї місії [32, с. 4].

Стратком – постійний комунікаційний процес, а не набір можливостей, організацій або окремих заходів [33].

Д. Коник взагалі зводить *стратком* до комунікації по зміні поведінки, розроблені комунікаційні програми, що мають впливати на добровільні ставлення, поведінку та практику цільових аудиторій для досягнення стратегічних цілей [34, с. 26-27].

Окремі дослідники вважають, що *стратком* – комунікація, яка забезпечує розробку і реалізацію стратегії соціального суб'єкта з допомогою своїх особливих – комунікаційних – ресурсів, засобів, інструментів [35].

Якщо зазначений дослідник звертає увагу на комунікаційні ресурси, то Є. Макаренко апелює до комунікативних технологій, визначаючи *стратком* як інтегровані комунікативні технології, спрямовані на забезпечення міжнародної взаємодії і формування тривалих формальних і неформальних зв'язків між урядовими інститутами, міжнародними акторами, дипломатичними установами і політичними лідерами з метою реалізації політичних, економічних, безпекових, культурних, соціальних і гуманітарних ініціатив і проектів [36-37].

Також відзначають, що в основі страткому лежать комунікаційні стратегії і група інших дослідників [38].

Таким чином, узагальнюючи позиції представників даного напрямку, *стратком* – це: напрям, вид цілеспрямованої інтегрованої комунікації (комунікативні технології), зміст яких полягає в інформуванні, впливі та переконанні з метою: 1) реалізації національних інтересів; 2) досягнення стратегічних цілей; 3) реалізації політичних, економічних, безпекових, культурних, соціальних і гуманітарних ініціатив і проектів.

Інформаційно-інтеракціоністський підхід

В окремий від комунікаційного підходу, групу ми виділили дослідження, в яких стратком презентується в якості певного виду *інформаційної взаємодії*.

Стратком – синхронізація слів та вчинків і як вони будуть сприйматися окремими аудиторіями, а також програми і заходи, свідомо спрямовані на інформаційну взаємодію з цільовою аудиторією, в тому числі ту, що реалізується за допомогою суспільно-політичних зв'язків, публічної дипломатії та через фахівців з інформаційних операцій [39].

Окремі дослідники, вивчаючи досвід страткому в ЄС акцентують увагу на іманентності синхронізації при визначенні поняття страткома, констатуючи, що *стратком* – синхронізація діяльності урядових структур в комунікаційній активності з метою проектування у свідомість національних і зарубіжних аудиторій інтересів, цінностей і цілей шляхом адекватної *синхронізації* різнобічної діяльності у всіх сферах суспільного життя з її професійним комунікаційним супроводом [40]. У даному визначенні взагалі відбувається логічна помилка, адже стратком визначається як «синхронізація шляхом синхронізації», що є порушенням дефінітивного дизайну.

У 2021 році Д.С. Пономарьова розглядаючи *стратегічні комунікації*, відзначила, що вони за своєю сутністю є *видом інформаційної взаємодії*, суб'єкти якої прагнуть досягати своїх цілей за допомогою арсеналу спеціальних засобів, найбільш важливим з яких є стратегічний наратив; організаційні та нормативно-правові аспекти стратегічних комунікацій однозначно охоплюються *методологічним апаратом правової науки* [41].

Змістовною виступила, підготовлена у 2020 році, публікація І.М. Шопіної, в якій стратегічні комунікації інтерпретуються в якості правової категорії [42]. Однак авторка одразу ж чітко звучила стратком до «інформаційної діяльності суб'єктів публічного адміністрування» [42, с. 159]. По тексту статті аналізуються питання виняткову комунікативного характеру, так само як і відповідні ним НПА, які регулюють відповідні суспільні відносини, наводяться результати соціологічних досліджень ефективності різноманітних комунікаційних стратегій. Відтак, по суті поняття «стратегічні комунікації» було підмінено аналізом понять «комунікативної політики» та комунікаційні стратегії. Результатом такої підміни і виступило пропонуване авторкиною визначення *страткому*: визначені Конституцією та міжнародними договорами України, законами України та підзаконними НПА види інформаційної діяльності суб'єктів публічного адміністрування та інститутів громадянського суспільства, спрямовані на досягнення їх цілей глобального характеру [42, с. 161].

Висновки:

- 1) стратком визначається видом інформаційної взаємодії;
- 2) метою страткому визначено досягнення інформаційної взаємодії;
- 3) ознакою, яка притаманна більшості визначень, які ми помістили до даної групи є «синхронізація».

Діяльнісний підхід

Представники даного напрямку визначають поняття стратегічних комунікацій через активну формулу *діяльності*.

Стратегічні комунікації – система взаємопов'язаних дій, що здійснюються на стратегічному, оперативному і тактичному рівнях управління, яка направлена на досягнення розуміння інтересів і потреб цільових аудиторій і яка виявляє ефективні

методи і механізми активації і підтримки певних типів поведінки з боку цих аудиторій [43].

С.А. Тазем визначає *стратком* – комплекс заходів, направлених на управління цільовими аудиторіями як всередині країни, так і за її межами, що складається з трьох частин: зв'язки з громадськістю, суспільна дипломатія і інформаційні операції [44, с. 2].

Формулу визначення поняття страткому через позначення його ознак як цілеспрямованої і скоординованої діяльності органів державної влади для інформаційного впливу на внутрішні і зовнішні цільові аудиторії знаходимо і в інших публікаціях [45-46].

Висновок: визначальним для представників даної групи виступає акцент на діяльності, яка становить чи то систему дій, чи то комплекс, які є цілеспрямованими і скоординованими. Метою такої діяльності визначено: інформаційний вплив та взагалі управління цільовими аудиторіями.

Процесний підхід

У дану групу ми окремо виділили тих дослідників, які, на відміну від дослідників із попередньої групи дослідників, при визначенні аналізованого поняття, акцентують увагу на тому, що *стратком – це процес*. Підкреслимо, що на протипагу позиціям представників попередньої групи, дані дослідники чітко зазначають і акцентують саме на безперервності діяльності і позначають її терміном «*процес*».

Так, вивчаючи питання інформаційного супроводження соціальних ініціатив Президента України, деякі автори відзначають, що *стратегічні комунікації* являють процес, який базується на основі фактичних даних, орієнтованих на встановлення довгострокових відносин з громадянами, нерозривно пов'язаних зі стимулюванням позитивних та вимірюваних поведінкових і соціальних змін [47, с. 48].

Зокрема, Т. Сивак відзначає, що *стратком – процес* узгодження слів і справ з метою впливу та надання інформації і результат цього процесу [48, с. 80]; *процес* координації та синхронізації комунікацій і дій суб'єктів публічного управління, спрямованих на встановлення довіри до держави (органів публічної влади) та довготривалих взаємозв'язків між державою та її внутрішніми і зовнішніми аудиторіями; як технологію публічного адміністрування (складової публічного управління) [18, с. 31].

В схожому руслі надає своє бачення і Д. Гейдж, який інтерпретує *стратком в якості процесу* синхронізації дій, образів й слів, що має на меті досягнення бажаного ефекту [49]. Акцентуючи на синхронізації поняття страткому визначається і в деяких інших джерелах з певними уточненнями: процес синхронізації наративів, тем, послань, образів, операцій і дій в межах всієї пов'язаної комунікаційної діяльності [50].

Стратком – процес, призначений для координації комунікацій (словами та вчинками) між міжвідомчими акторами з метою зміцнення їх стратегічного ефекту. Для цього стратегічні комунікації використовують весь існуючий досвід та знання, які можна знайти в різноманітній інформації та відділах комунікацій. Мета стратегічних комунікацій – це сприяння формуванню поведінки цільових аудиторій, яка є сприятливою для цілей суб'єктів діяльності і, таким чином, формування операційного середовища [51, с. 10].

В якості процесу і *функції забезпечення* інтерпретує *стратком* В. Ліпкан, який визначає стратком як процес

інформаційного супроводження формування стратегічного мислення [52].

Висновок:

1) ключовою ознакою процесу більшість авторів даної групи визнають «синхронізацію»;

2) тавтологічно ознакою процесу помилково називають «комунікацію», «супроводження», які апіорі за своєю суттю та змістом становлять процес;

3) мета страткому визначена в якості або конкретного досягнення певної поведінки цільовими аудиторіями, або абстрактно и вигляді словосполучення «досягнення стратегічної мети».

На наш погляд даний підхід найменш науково обґрунтований, в його рамках не існує достатніх аргументів на користь формулювання підходів до визначення поняття страткому саме через пропоновану формулу «процес». Адже і синхронізація і комунікація і узгодження є процесами, відтак описувати процес за допомогою процесу є помилковим.

У цьому зв'язку більш ґрунтовно виглядають пропозиції авторів, які ми об'єднали до наступної групи, умовно назвавши її «*політико-управлінський підхід*».

Політико-управлінський підхід

Цілком слушно конкретизувати дане визначення, через парадигмальний підхід до формування дефініцій через смислоутворення іманентних та системоутворювальних ознак, що всебічно його описують. Адже означення страткому лише в якості чи то «діяльності» чи то «процесу», певним чином нівелює та вихолощує зміст, не утворює самостійного об'єкта дослідження, особливо в рамках адміністративного права. Тому нам резонує позиція вітчизняного вченого В.А. Ліпкана, який визначає та розглядає стратком в якості *виду державної політики*, причому саме *державної*, а не публічної [53-54].

Такий підхід відмічаємо і в колективній монографії «Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади», в якій стратком розглядається крізь призму *державного управління*. Утім з'ясування змісту даного поняття відбувається через аналіз стратегічного наративу і комунікативної політики місцевих органів влади [55], тобто опис феномену відбувається через дослідження окремих його фрагментів без виходу на аналіз системних зв'язків.

Солідаризуючись із даними концепціями О. Кушнір наголошує на необхідності використання проактивного підходу, який має бути покладено в основу формування *системи стратегічних комунікацій* [56, с. 31].

Т. Сивак також відзначає, що стратком становить певну сукупність дій, що мають бути послідовно, належним чином із використанням конкретних засобів і прийомів реалізовані суб'єктом публічного управління для досягнення стратегічної мети, реалізації *державної політики* та захисту національних інтересів [18, с. 31]. Тобто авторкиня, хоча і дотично згадує про «суб'єктів публічного управління», врешті-решт, за її ж визначенням вони реалізують «державну політку».

Відтак нами пропонується виділити в окрему групу ті дослідження, в рамках яких стратегічні комунікації розглядаються складовою державного управління, метою якого є ефективна реалізація стратегічних національних інтересів в рамках стратегічного державного управління [57-58]. Відповідно формуємо назву, згідно з методологією, яку було покладено

в основу визначення розглядуваного нами поняття «*політико-управлінський підхід*».

До даної групи включаємо дослідження, в яких стратком презентувався крізь призму як *державного*, так і *публічного управління*, відповідно, виділивши *дві підгрупи*.

М. Шклярчук визначає *стратегічні комунікації* як окремих *стратегічний напрям державної політики*, метою якого є забезпечення високої ефективності державно-управлінських рішень шляхом упровадження комплексної системи зовнішньої та внутрішньої комунікативної взаємодії органів державної влади й суспільства, забезпечення доступу до інформації та широкого залучення громадськості до процесів підготовки, ухвалення та реалізації цих рішень, підвищення рівня легітимності державної влади, її спроможності до протистояння будь-яким зовнішнім агресивним впливам (інформаційна, економічна, військова агресія тощо) та формування позитивного міжнародного іміджу держави [60, с. 4].

Д. М'юрфі також відзначив на ту обставину, що стратком передусім спрямований на роботу із цільовими аудиторіями з метою створення, зміцнення і збереження сприятливих умов для *просування національних інтересів* і цілей через реалізацію скоординованої інформації, комплексних планів, програм і дій і синхронізації з іншими елементами національної влади [60].

В. Хамільтон визначає *стратком*: використання слів, дій, зображень чи символів для впливу на масову свідомість для формування мотивації і усвідомлення політичних інтересів міжнародних акторів або для досягнення поставлених цілей [61, с. 4].

Стратком – сфокусовані зусилля, спрямовані на розуміння та залучення ключових цільових аудиторій у створення, зміцнення та збереження сприятливих умов для розширення інтересів, політики і завдань через реалізацію координаційних програм, планів, тем, ключових повідомлень і синхронізованих продуктів з використанням всіх інструментів державної влади [44].

В. Ліпкан визначає *стратком* як скоординовані урядом держави зусилля, спрямовані на розуміння цільової аудиторії з метою створення, зміцнення та збереження сприятливих умов для просування національних інтересів, політики та цілей держави через використання узгоджених концепцій, стратегій доктрин і програм, планів, тем, меседжів і продуктів, поєднанні та синхронізовані з діями усіх елементів національної могутності [24, с. 350].

У цьому ж році згадування про *правовий аспект страткому* знаходимо і в науковій публікації І. Остапенко, який вказує, що стратком, виступає складовою національного спротиву. Зокрема дослідник відзначає: «Подальша розбудова стратегічних комунікацій в умовах стрімкого розвитку інформатизації суспільства та високого рівня інформаційних викликів і загроз є необхідною та невід'ємною умовою правового забезпечення національного спротиву в Україні» [62, с. 118].

Також згадаємо дослідження Д. Дубова і А. Баровської, в яких автори здійснили спроби окреслення організаційно-правових проблем впровадження системи стратегічних комунікацій [63]. Утім далось взяти суб'єктивне розуміння та інтерпретація засад системного підходу, відсутність впровадження синергетичного підходу і взагалі уникнення навіть теоретичних згадувань про нелінійність світу і непрогнозованість багатьох проблем, керуючись застарілою методологією.

Адже, як вірно відзначає В. Ліпкан під редакцією якого було підготовлено і видано перший в Україні словник стратегічних комунікацій, «у трактуванні ключової термінології відбувається злиття законодавчого, мовно-лексикографічного і доктринального тлумачення; враховувалася динаміка змін у законодавстві, доповнення чинних нормативних актів новими поняттями або модернізації вже існуючих» [24, с. 18]. Відтак, вченим наголошується на тому, що система страткому є відкритою, тобто вона постійно змінюється і адаптується до умов як зовнішнього середовища, так і збереження власних суттєво важливих характеристик для свого ефективного функціонування.

Водночас виділимо і тих дослідників, котрі вивчають вплив роль страткому саме в *публічному управлінні* [64-66].

Зокрема, Т. Сивак наголошує, на не ефективному використанні комунікаційного потенціалу стратегічних комунікацій в публічному управлінні, основними причинами якого є: відсутність стратегічних комунікацій в діяльності органів публічної влади; несистемність використання комунікаційних стратегій і неузгодженість їх зі стратегіями розвитку, відсутність ефективного стратегічного управління; низький рівень компетенції фахівців із комунікацій в органах публічного управління [67, с. 57].

Стратегічні комунікації в публічному управлінні авторкиня визначає як: своєрідний принцип публічного управління, який має бути імплементований на усіх рівнях формування і реалізації державної політики з метою реалізації національних інтересів та забезпечення національної безпеки; як технологію публічного адміністрування (складовою публічного управління), тобто певну сукупність дій, що мають бути послідовно, належним чином із використанням конкретних засобів і прийомів реалізовані суб'єктом публічного адміністрування для досягнення стратегічної мети, реалізації державної політики. Обов'язковою умовою стратегічних комунікацій як технології є чітке визначення мети, суб'єктів та об'єктів (цільових аудиторій), шляхів і засобів впливу та зворотного зв'язку [68, с. 41].

М. Шклярчук, досліджуючи стратком в розрізі публічного управління, відзначає, що *стратегічні комунікації*, з одного боку, є сполучною ланкою між державними органами та суспільством, а з другого – потужним бар'єром на шляху до узурпації влади та монополізації вузьким колом державних діячів імперативного права на владу та процеси ухвалення управлінських рішень [69, с. 30].

До того ж, така позиція знаходить свій вияв і у працях зарубіжних дослідників, в яких обґрунтовано зв'язок стратегічних комунікацій і стратегій розвитку, з урахуванням зазначення на ту обставину, що вони мають бути обов'язковим компонентом на *стратегічному рівні управління* і мають стати *органічною частиною державної політики* [7].

Висновки:

- 1) стратком виступає складовою державного управління на стратегічному рівні, тобто стратегічного управління;
- 2) мета – формування умов для реалізації стратегічних національних інтересів, підтримка ефективних відносин зі стратегічними партнерами, реалізації державної політики в розрізі досягнення стратегічних цілей, або завдань, що мають стратегічне значення;
- 3) інформаційна взаємодія, процеси та технології інші процеси та види діяльності розглядаються **інструментом страткому**;

4) стратком детермінує національні стратегії розвитку, формує нові види правовідносин, визначає вектори розроблення актів стратегічної правотворчості.

Безпековий підхід

О. Кушнір визначає *стратком* як процес, який лежить в основі *забезпечення національної безпеки України* в цілому й реалізації державних інтересів, в т.ч. в інформаційній сфері, та до здійснення якого залучені не лише суб'єкти стратегічних комунікацій, а й суб'єкти з інших сфер діяльності; стратегічна взаємодія й взаємовплив в інформаційному середовищі між окремими суб'єктами (державними, чи визначеними для виконання державних цілей), що полягає у всебічному залученні можливостей кожного окремого компонента стратегічної комунікації у комплексі або відокремлено, та спрямовані на досягнення визначеної мети [70].

Стратком – один з керівних чинників *національної стратегії безпеки*, оскільки вони, пояснюючи наміри або дії міжнародних акторів, сприятимуть використанню комунікативного впливу як у безпековій, так і зовнішньополітичній сферах, тобто вони є невід'ємною складовою стратегічного планування і здійснення політики [71].

На думку Р. Брукса стратегічні комунікації мають більшою мірою відношення до стратегії, ніж до комунікації, адже по суті все ж витіє комунікацією, не лише те, що ми говоримо, а й те, що ми робимо [72].

Важливим та цікавими можуть також стати висновки, отримані внаслідок проведеного дослідження щодо становлення та розвитку системи стратегічних комунікацій *сектору безпеки і оборони* [73], силових структур [74], інтерпретації страткому в якості *державного механізму у секторі безпеки і оборони* [75-77].

На думку В. Ліпкана, який досліджував стратком через застосування безпекознавчого підходу, *мета стратегічних комунікацій* – створення сприятливих умов для реалізації державної політики України через попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України; припинення інформаційних, психологічних, розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, а також громадських об'єднань, транснаціональних корпорацій, окремих груп та осіб, в тому числі анонімних або таких, які не діють від імені або в інтересах будь-якої держави чи організації на національну безпеку України, усунення умов, що їм сприяють, та причин їх виникнення [24].

Відтак, з позицій безпекознавчого підходу стратегічні комунікації визначаються даним вченим як: 1) скоординоване і належне використання системних спроможностей держави – публічної дипломатії, агентів впливу, зв'язків із громадськістю, залучення ключового лідера, військових зв'язків, інформаційних та психологічних, інших спеціальних операцій, цілеспрямованих заходів, спрямованих на творення геостратегії держави; 2) розподіл (переорієнтація) ресурсів впливу, тобто спосіб реалізації стратегічних цілей соціального суб'єкта шляхом передавання нематеріальних ресурсів впливу на об'єкт [78, с. 177].

Продовжуючи цю думку, М. Стрельбіцький відзначає, що своєчасне застосування стратегічних комунікацій має вирішальне значення в запобіганні сучасним викликам і загрозам національній безпеці України у тому числі в інформаційній

сфері; тому виникає нагальна потреба дотримання інтересів національної безпеки України та проведенням ефективних заходів зі стратегічних комунікацій, для якісного виконання чого необхідне створення та розвиток як державних, так і відомчих механізмів стратегічних комунікацій виходячи із міжнародного досвіду [79, с. 61].

Висновки:

- 1) стратком – вид державної безпекової політики;
- 2) інструментом страткому виступає стратегічне планування;
- 3) *мета страткому* – створення сприятливих умов для реалізації державної політики України через попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам будь-якого характеру і походження безпеці України.

Інструменталістський підхід

У рамках даного підходу нами було згруповано ті визначення, в яких автори чітко ілюстрували та ідентифікували стратком в якості інструмента чи то державної чи то комунікаційної політики.

В. Князев зауважує, що *стратком* – важливий *інструмент* формування позитивного іміджу органів державної влади, що покликаний забезпечувати різні форми взаємодії між державою та громадськістю на основі узгодження спільних потреб, інтересів, позицій та налагодження співпраці [80, с. 158].

Стратком – *національний ресурс* управління дипломатією, інформацією, збройними силами та економікою, що охоплює всіх міжнародних акторів, який містить системну оцінку значущості стратегічних комунікацій у зовнішній і безпековій політиці країни [81].

Прямо на відзначаючи це у визначенні, але ж акцентуючи увагу на технологіях, Т.В. Сивак відзначає: «Обов'язковою умовою стратегічних комунікацій, як технології, є чітке визначення мети, суб'єктів та об'єктів (цільових аудиторій), принципів, шляхів і засобів впливу та зворотного зв'язку» [18, с. 31].

Своєю чергою, Ю. Шлапак пропонує розглядати *стратком* в якості *інструментарію* системи публічного управління стратегічними цілями [82, с. 28]. Водночас Е. Голдман, зберігаючи підхід в якості ідентифікації страткому в якості «інструмента» визначає *стратком* в якості *інструмента асиметричної війни*, в їх основі лежить *управління сприйняттям*, в якому найбільш важливу роль має відігравати координація інформаційних потоків, ідей, дій і рішень, спрямована на приведення сприйняття цільових аудиторій у відповідність до цілей державної політики [83].

Отже, в рамках даної групи стратком позбавляється права на наявність окремого предмета, окремої сутності та окремого призначення. Роль страткому зводиться до служниці, чи то публічного управління чи то комунікативної політики, асиметричної війни чи то будь-чого іншого. Такий підхід дисонує нашої науковій позиції, яка послідовно викладається в авторських статтях.

Окрему незначну групу досліджень становлять публікації, в яких робиться спроба аналізувати стратегічні комунікації в якості правової категорії. З урахуванням важливості для нашої роботи результатів досліджень цієї умовної за нашою класифікацією групи, вони будуть виділені нами в окреме дослідження в рамках наукової статті.

Внаслідок наукового аналізу існуючих підходів нами виділено три типи джерел, в яких містяться визначення ключового

поняття: 1) нормативні; 2) словникові, енциклопедичні; 3) доктринальні.

В рамках третьої групи сформовано типологічну модель наукових підходів до формування поняття стратегічних комунікацій, що може бути подано в якості елемента наукової новизни, зокрема виділено наступні підходи: 1) комунікаційний; 2) інформаційно-інтеракціоністський; 3) діяльнісний; 4) процесний; 5) політико-управлінський; 6) безпековий; 7) інструменталістський. Виділено ключові ознаки, які характеризують визначення по кожному з визначених нами підходів.

Внаслідок проведеного дослідження, в якості наукової дискусії подається наступне авторське визначення: **стратегічні комунікації** – індоктринація стратегічними архітекторами у свідомість національних і зарубіжних суб'єктів українських національних цінностей, стратегічних інтересів, стратегічних цілей на всіх рівнях стратегічного управління через цілеспрямовану, узгоджену синхронізацію діяльності всіх суб'єктів стратегічного управління із відповідним системним супроводженням та реалізацією в рамках національної стратегії.

Література:

- Ліпкан В. А. Безпека стратегічної інфраструктури та стратегічні комунікації в контексті реалізації геостратегії сучасної України. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії*. 2021. № 38. с. 205–216.
- Сивак Т. В. Інституціоналізація стратегічних комунікацій у системі публічного управління України: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01. Київ, 2020. 490 с.
- Understanding NATO Strategic Communications. LTC Rita LePage 22 October 2014. URL: <https://www.stratcomcoe.org/about-strategic-communications>.
- Капштик О. В. Поняття і сутність стратегічних комунікацій як засобу забезпечення національної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. № 16.2018. С. 109–113.
- Kertysova K., Rademaker M., Sweijs T. The Role of Strategic Communications in Enhancing Resilience and Stability in the EU's South-Eastern Neighbourhood. Report. 2019. URL: <https://hcss.nl/report/role-strategic-communications-enhancing-resilience-and-stability-eus-south-eastern>.
- Благодарний А., Кононець, О. Стратегічні комунікації у секторі безпеки і оборони України. *Молодий вчений*. 2023. № 1 (113). С. 5–9.
- Communication for Strategic Change: Principles, Practices and Prospects. 27 September 2011. Chatham House, London. URL: <https://www.chathamhouse.org/events/view/177771>.
- William Hybl. Narratives and Strategic Communications in Foreign Policy. URL: <https://www.rand.org/events/2011/11/29.html>.
- Почепцов Г. Г. Стратегічні комунікації: стратегічні комунікації в політиці, бізнесі та державному управлінні: навч. посіб. для студ. і аспір. Київ: Альтерпрес, 2008. 216 с.
- Макаренко Л. П. Стратегічні комунікації як засіб запобігання і протидії інформаційним війнам. *Регіональні студії*. 2022. № 30. С. 75–81.
- EU strategic communications With a view to counteracting propaganda. POLICY DEPARTMENT. European Parliament's. 2016. URL: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/578008/EXPO_IDA\(2016\)578008_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/578008/EXPO_IDA(2016)578008_EN.pdf).
- Strategic Communication Joint Integrating Concept. Department of Defence concept – Version 1.0 – 07 October 2009. URL: http://www.dtic.mil/doctrine/concepts/joint_concepts/jic_strategiccommunications.pdf.
- National framework for strategic communication. Report of the Federal government – White House, Washington, 2009. 16 p.
- Фролова А. Є. Побудова системи державних стратегічних комунікацій. // <http://mip.gov.ua/documents/99.html>.
- DOD Dictionary of Military and Associated Terms. July 2019. 382 p. URL: <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>.
- Магюшина І. І. Дві теорії комунікативної дії: Ю. Габермас і М. Попович. *Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал / Голов. ред. Д. В. Яковлев; відпов. секретар І. В. Шамша; Міністерство освіти і науки України; Національний університет "Одеська юридична академія"*. Одеса, 2017. Вип. 20. С. 67–70.
- Ліпкан В. А. Синхронізація комунікацій. Ліпкан В. А. Стратегія державної інфраструктурної політики України: *словник*. Київ: В.А. Ліпкан, 2023. 252 с.
- Сивак Т. В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України: *монографія*. Київ: НАДУ, 2019. 338 с.
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>.
- Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про нову редакцію Военної доктрини України» від 2 вересня 2015 року №555/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#Text>.
- Доповідь до щорічного послання Президента України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України» // <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-12/ad-nisd-do-poslannya-prezidenta-ukraini-2022.pdf>.
- Культурна спадщина та національна безпека: *аналітична доповідь* / В. Потапенко, Ю. Тищенко, Ю. Каплан та ін.; за ред. В. Потапенка. Київ: НІСД, 2023. 58 с. // <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.08>.
- Державно-церковні та суспільно-релігійні відносини в умовах війни Росії проти України: *аналіт. доп.* / [С. І. Здіюрук, В. В. Токман]; за ред. С. І. Здіюрука. Київ: НІСД, 2023. 36 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.07>
- Ліпкан В., Попова Т. Стратегічні комунікації: *словник*; за заг. ред. доктора юридичних наук В. А. Ліпкана. Київ: ФОП Ліпкан О. С., 2016. 416 с.
- Ліпкан В. А. Стратегія державної інфраструктурної політики України: *словник*. Київ: В.А. Ліпкан, 2023. 252 с.
- Іжutowa І. В. Порівняльна характеристика термінів і визначень у сфері стратегічних комунікацій за стандартами НАТО: глосарій. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. 12 с.
- Термінологічний довідник НАТО зі стратегічних комунікацій. І. Іжutowa, О. Сальнікова, В. Шиповський. Київ: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. 22 с.
- Драгомирецька Н. М. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні. *Публічне урядування*. 2015. № 1 (1). С. 85–96.
- Paul C. Getting Better at Strategic Communication. RAND Corporation. Santa Monica, on July 12, 2011. 18 p. URL: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2011/RAND_CT366.pdf.
- Paul C. Strategic communication is vague. PRAEGER, Santa Barbara URL: www.au.af.mil/au/awc.
- Почепцов Г. Г. Стратегічні комунікації: стратегічні комунікації в політиці, бізнесі та державному управлінні: навч. посіб. для студ. і аспір. Київ: Альтерпрес, 2008. 216 с.
- Hallahan K., Holtzhausen D., van Ruler B., Verčič D. & Sriramesh K. Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*. 2007. № 17. P. 3–35.
- Strategic Communication Joint Integrating Concept. Department of Defence concept. Version 1.0. 07 October 2009. URL: http://www.dtic.mil/doctrine/concepts/joint_concepts/jicstrategiccommunications.pdf.
- Коник Д. Стратегічні комунікації: *посібник для державних службовців*. Київ: ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІЇ», 2016. 256 с.

35. Гребенюк М. В. Основи стратегічних комунікацій за стандартами НАТО: *навч. посіб.* Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 180 с.
36. Макаренко Є. А. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини.* Серія «Політичні науки». 2917. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3117.
37. Макаренко Є. Зовнішньополітичні комунікативні технології : *підручник.* Київ : Центр вільної преси, 2016. 450 с.
38. Стратегічні комунікації: *підручник.* Київ: Вадекс, 2019. 446 с.
39. National framework for strategic communication. Report of the Federal government. White House, Washington, 2009. 16 p.
40. Дубов Д. Формування концепту «Стратегічні комунікації у США: до історії виникнення та розуміння поняття»: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. 20 травня 2016 р., Чернівці / відп. ред. В.П. Фісанов. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. С. 8–12.
41. Пономарьова Д. С. Стратегічні комунікації як особливий вид взаємодії міністерства оборони України з іншими державними органами. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2021. Серія: «Право». Випуск 64. С. 261–264.
42. Шопіна І. М. Стратегічні комунікації як правова категорія: поняття та розвиток. *Наука і правоохорона.* 2020. № 2. С. 158–165. URL: https://naukaipravoochona.com/journal/ukr/2020_2/18.pdf.
43. Syvak T. Strategic narrative as a methodological toolkit for strategic communications. *The World of Politics, Society, Geography.* Shupsk : Institute of Geography and Regional Studies APS, 2016. Year I, Issue 1. P. 171–181.
44. Ten Years On: The Evolution of Strategic Communication and Information Operations since 9/11: Hearing before the Subcommittee on Emerging Threats and Capabilities of the Committee on Armed Services House of Representatives, 112 Cong. H.A.S.C. 2011. 12 July. No. 112–49. URL: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG112hhrg67796/pdf/CHRG-112hhrg67796.pdf>.
45. Стратегічні комунікації: данина моді чи вимога сучасності? URL: <https://defence-ua.com/index.php/statti/3036-stratehichni-komunikatsiyi-danyina-modi-chy-vymoha-suchasnosti>
46. Рудницька С. Ю. Гуманітарні технології: від скепсису до оптимізму. *Технології розвитку інтелекту.* 2017. Т.2. URL: http://psytir.org.ua/upload/journals/2.6/authors/2017/Rudnytska_Svitlana_Juriiivna_Gumanitarni_tehnologii_vid_skepsysu_do_optymizmu.pdf.
47. Інформаційний супровід соціальних ініціатив Президента України : *навч.-метод. матеріали* / Т. А. Гузенко, Т. В. Федорів, О. М. Руденко, В. В. Святенко. Київ : НАДУ, 2013. 52 с.
48. Сивак Т., Безверхнюк Т., Тенденції розвитку кваліфікаційних потреб у спеціалістах зі стратегічних комунікацій. Теоретичні та прикладні питання державотворення : *електрон. наук. фах. вид. ОРІДУ НАДУ при Президентіві України.* Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. Вип. 18. С. 61–83.
49. Gage D. The continuing evolution of Strategic Communication within NATO. *The Three Swords Magazine* 27. 2014. P. 53–55.
50. Paul C. Getting Better at Strategic Communication. RAND Corporation. Santa Monica, on July 12, 2011, 18 p. URL: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2011/RAND_CT366.pdf; DOD Dictionary of Military and Associated Terms. March 2017. Join Chief of Staff. URL: <http://www.jcs.mil/Portals/36/documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>.
51. Reding A., Weed K., Ghez J.J. NATO's Strategic Communications concept and its relevance for France. URL: https://www.rand.org/pubs/technical_reports/TR855z2.html.
52. Ліпкан В. Анатомія сучасного стратегічного мислення в Україні. *Цензор. НЕТ. Блоги.* 2019. 23 жовтня. URL: https://censor.net/ua/blogs/3155578/anatomya_suchasnogo_strategchnogo_mislennya_v_ukran.
53. Ліпкан В. Удосконалення системи стратегічних комунікацій. *Цензор. НЕТ. Блоги.* 2016. 13 вересня. URL: https://censor.net/ua/blogs/1102963/udokonalennya_sistemi_strategchnih_komunkatsyi.
54. Ліпкан В. Завдання національної системи стратегічних комунікації. *Цензор. НЕТ. Блоги.* 2016. 12 вересня. URL: https://censor.net/ua/blogs/1102948/zavdannya_natsionalno_sistemi_strategchnih_komunkatsyi.
55. Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади : *монографія* / за заг. ред. В.С. Куйбіди, О.В. Карпенка. Київ : ЦП «Компринт», 2018. 364 с.
56. Кушнір О. В. Поняття й сутність стратегічних комунікацій в сучасному українському державотворенні. *Право і суспільство.* № 6. 2015. С. 27–31.
57. Шклярчук М. Г. Сутність і зміст стратегічних комунікацій у системі державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України.* Серія: Державне управління. 2018. № 1 (88). С. 25–31.
58. Лісниченко, Лілія Василівна. Вітчизняний та зарубіжний досвід упровадження стратегічних комунікацій у систему державного управління. *Наука і правоохорона.* 2021. № 4. С. 68–78.
59. Шклярчук М. Г. Стратегічні комунікації у системі державного управління України : дис. ... к-та держ. упр. : 25.00.02 / МАУП. Київ, 2018. 230 с.
60. Murphy D.M. Strategic Communication Talking the Talk: Why Warfighters Don't Understand Information Operations / Center for Strategic Leadership; U.S. Army War College. 2009. May. Volume 4-09. P. 3.
61. Hamilton B. Review on “Persuasion and Power: The Art of Strategic Communication by James P. Farwell». Washington, DC, Georgetown University Press, 2012. 288 pp. Paper. *Political Science Quarterly.* Winter 2013/2014. № 128. P. 4; ProQuest Central, p. 780.
62. Остапенко І. О. Роль стратегічних комунікацій у правовому забезпеченні національного спротиву в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права.* Випуск 6, 2021. С. 114–118.
63. Дубов Д. В., Баровська А. В. Організаційно-правові проблеми впровадження системи стратегічних комунікацій в Україні. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави.* 2017. № 1 (21). С. 10–17.
64. Соловійов С. Г. Стратегічні комунікації в публічному управлінні : *монографія.* Харків : Точка, 2019. 373 с.
65. Іжутова І. Організаційно-правові засади формування та розвитку системи стратегічних комунікацій безпекового сектору України. МАУП, Київ, 2021.
66. Соловійов С. Стратегічні комунікації в публічному управлінні: впровадження в Україні. *Актуальні проблеми державного управління.* 2016. Вип. 3. С. 93–96.
67. Сивак Т. В. Проблемне поле формування та функціонування стратегічних комунікацій в Україні. *Збірник наукових праць НАДУ.* Вип № 1. 2019. С. 51–60.
68. Сивак Т. В. Теоретичний аналіз сутності поняття «стратегічні комунікації» в публічному управлінні. *Актуальні проблеми державного управління.* №3(75). 2018. С. 36–42.
69. Шклярчук М. Г. Сутність і зміст стратегічних комунікацій у системі державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України.* Серія : Державне управління. 2018. № 1. С. 25–31.
70. Кушнір О. В. Поняття та сутність стратегічних комунікацій у сучасному українському державотворенні. URL: <https://goal-int.org/ponyattya-ta-sutnist-strategichnix-komunikacii-u-suchasnomu-ukrainskomu-derzhavotvorenni/>.
71. Cornish P., Lindley-French J. and Yorke C. Strategic Communications and National Strategy. A Chatham House Report. London, 2011. 42 p. URL: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/24-1436781085.pdf>ChathamHouse,2011.

72. Brooks R. Confessions of a Strategic Communicator. Tales from Inside the Pentagon's Message Machine. Foreign Policy. December 6, 2012. URL: <http://foreignpolicy.com/2012/12/06/confessions-of-a-strategic-communicator/>.
73. Становлення і розвиток системи стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони : монографія / Пилипчук В.Г., Компанцева Л.Г., Кудінов С.С., Доронін І.М., Дзьобань О.П., Акульшин О.В., Заруба О.Г. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк»», 2018. 271 с.
74. Пелепейченко Л. М. Стратегічні комунікації силових структур України в сучасному соціальному контексті. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. № 1(21). С. 34–41.
75. Капшик О. В. Державні механізми стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.05; Хмельн. облрада, Хмельн. ун-т упр. та права. Хмельницький, 2019. 20 с.
76. Стратегічні комунікації для фахівців сектору безпеки і оборони : *практ. порадник* / [Л. Ф. Компанцева та ін. ; за заг. ред. Л. Ф. Компанцевої] ; Нац. акад. служби безпеки України. Київ : Національна академія СБУ, 2019. 211 с.
77. Лапугіна Ю. А. Стратегічні комунікації у секторі безпеки: сучасний стан правового регулювання та перспективи удосконалення. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. № 1 (21). С. 29–33.
78. Ліпкан В. А. Стратегічні комунікації (політико-безпекова практика). Ліпкан В. А. Стратегія державної інфраструктурної політики України : *словник*. Київ : В.А. Ліпкан, 2023. 252 с.
79. Стрельбицький М., Мазур В., Олексієнко Б. Удосконалення системи стратегічних комунікацій Державної прикордонної служби України та закономірності її розвитку на основі євроатлантичних принципів і підходів. *Комунікативні стратегії інформаційного суспільства: лінгвістика, право, інформаційна безпека* : матер. XIII Всеукр. наук. конф. молодих учених, студентів та курсантів (м. Київ, 10 квітня 2022 р.). Київ : НА СБУ, 2022. С. 59–62.
80. Традиції демократичного врядування в історії українського державотворення : *монографія* / авт. кол. : В. М. Князєв, Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська ; за заг. ред. В. М. Князєва. Київ : НАДУ, 2010. 220 с.
81. Strategic Communication Joint Integrating Concept. Department of Defence concept. Version 1.0. 07 October 2009. URL: http://www.dtic.mil/doctrine/concepts/joint_concepts/jicstrategiccommunications.pdf.
82. Шлапак Ю. Стратегічні комунікації як феномен: наукова дефініція. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2021. Вип. 61. С. 28–39.
83. Goldman E. Strategic Communication: A Tool for Asymmetric Warfare. Small Wars Journal. October 6, 2007. URL: <http://smallwarsjournal.com/blog/strategic-communication-a-tool-for-asymmetric-warfare>.

Melenko O. Strategic communications: on the concept's definition

Summary. The formation of the system of strategic communications is taking place amidst the new realities of the changing world order, the so-called reset. The role of international institutions in maintaining national stability and the balance of the international security architecture has been significantly undermined, and their effectiveness is becoming increasingly obscure and questionable. Similar

conclusions apply to law: it is used depending on the power and authority of the state, such values as justice, human rights, humanism, and goodness are increasingly shifting to the academic dimension and less being put into practice. Law has turned into a tool for the great to pursue their own interests at the expense of the weaker.

Against this background, strategic communications should become a separate subject of solid theoretical-applied systemic interdisciplinary research for Ukrainian lawyers and scientists. Moreover, it affects our strategic survival as a state-making nation and unitary state.

Many publications are discordant with the clarity and paradigmatic definition and understanding of the key concept. Under such circumstances, there is a need to pay attention to the theoretical understanding and scientific definition of “strategic communications».

The article analyzes the available opinions on the definition of strategic communications (stratcom). The author analyzes the legal acts and highlights the tendencies of lawmakers' misunderstanding of the purpose of stratcom and the lack of hyper-linkages in both strategic lawmaking acts and ones on stratcom. It is emphasized the absence of an established subject system and the system of stratcom in general that violates some existing regulations, which defined the relevant task but did not fulfil it.

The poor dictionary-encyclopedic representation of the issue concerned is highlighted. It is marked that today in Ukraine there is only one fundamental dictionary edited by V. Lipkan and two departmental reference dictionaries devoted to stratcom. The need to intensify relevant scholarly research is proved.

The analysis of the doctrinal sources was aimed at identifying the dominant trends and methodological approaches used by the authors in constructing the definition. Based on the study, it is formulated and presented for the first time a typological model of scientific approaches to defining the concept of “strategic communications», which is an essential element of scientific novelty.

The following approaches and components of the developed typological model are specified: 1) communication; 2) information-interaction; 3) activity-based; 4) process-based; 5) political-management; 6) security; 7) instrumentalism. The key features characterizing the definition for each of the approaches were identified.

As a result of the study, the following author's definition was formulated as a scientific discussion: strategic communications is the indoctrination of Ukrainian national values, strategic interests and goals at all levels of strategic management by strategic architects into the minds of national and foreign actors through targeted, coordinated synchronization of activities of all stratcom actors with appropriate systemic support and implementation within the framework of the national strategy.

Key words: strategic communications, stratcom, communication strategies, concept, definition, system of categories and concepts, legal discourse, legal fundamentals, administrative law regulation, public policy.